

DIPLOMACIA PARLAMENTARE: BASHKËPUNIMI RAJONAL PËRMES DIALOGUT TË PËRFORCUAR PARLAMENTAR

RAPORTI I MONITORIMIT

PROCESI I BERLINIT NË AGJENDËN E REFORMAVE EVROPIANE TË SHQIPËRISË

ANGAZHIMET PËR TREGUN E PËRBASHKËT RAJONAL DHE AGJENDËN E GJELBËR

INSTITUTI
I STUDIMEVE
POLITIKE (ISP)

Shqipëri, 2025

supported by:

CRTA:

institut
alternativa

The project "Parliamentary Diplomacy: Regional Cooperation Through Enhanced Parliamentary Dialogue" is led by the Institute for Democracy (IDSCS) with the partners from the Western Balkan region: Institute Alternativa (IA), Institute for Political Studies (ISP), CRTA - Center for Research, Transparency and Accountability, Kosova Democratic Institute (KDI), and the Network of Progressive Initiatives (NPI). You can find more about the project at the following link: <https://idscs.org.mk/en/2023/06/23/parliamentary-diplomacy-regional-cooperation-through-enhanced-parliamentary-dialogue/>

Pala përgjegjëse	Instituti i Studimeve Politike
Titulli i projektit	Diplomacia Parlamentare: Bashkëpunimi Rajonal Përmes Dialogut të Përforcuar Parlamentar
Kohëzgjatja e planifikuar e projektit:	Maj 2023 – Prill 2025
Buxheti total i projektit	44.582,4 EUR
Mbështetur nga	Zyra e Jashtme Federale Gjermane, (Maqedonia e Veriut)
Personat e kontaktit (emri/pozicioni/informacioni i kontaktit)	z. Afrim Krasniqi Drejtor Ekzekutiv +355 69 209 8999
Numri i raportit të monitorimit	Nr. 3
Periudha e raportimit:	Maj 2024 – Shkurt 2025
Data e dorëzimit të këtij raporti	05 Mars 2025

DIPLOMACIA PARLAMENTARE: BASHKËPUNIMI RAJONAL PËRMES DIALOGUT TË PËRFORCUAR PARLAMENTAR

Projekti “Diplomacia parlamentare: Bashkëpunimi rajonal përmes dialogut të përforcuar parlamentar” udhëhiqet nga Instituti për Demokraci (IDSCS) - Maqedonia e Veriut me partnerët nga rajoni i Ballkanit Perëndimor: Instituti Alternativa (IA) - Mali i Zi, Instituti për Studime Politike (ISP) - Shqipëri, QKTLL - Qendra për Kërkime, Transparencë dhe Llogaridhënie - Serbi, Instituti Demokratik i Kosovës (IDK) - Kosovë dhe Rrjeti i Iniciativave Progressive (RrIP) - Bosnjë dhe Hercegovinë.

Objektivi i përgjithshëm i këtij projekti:

Qëllimi i projektit është të rrisë bashkëpunimin rajonal në shumë nivele për të konsoliduar dhe ruajtur dinamikën e procesit të integritimit në BE.

Objektivat specifike:

1. Forcimi i bashkëpunimit rajonal në nivel parlamentar;
2. Rritja e përgjegjësisë lokale dhe zbatimi i angazhimeve të Procesit të Berlinit;
3. Roli mbikëqyrjes i parlamenteve të BP-së në pushtetin ekzekutiv.

KONTEKSTI

Në Ballkanin Perëndimor, edhe pse parlamentet janë institucionet më të larta politike, ndikimi i tyre në përpjekjet e bashkëpunimit rajonal shpesh ka qenë i kufizuar, duke ngritur

shqetësime për regresin demokratik dhe dominimin e pushtetit ekzekutiv në proceset e vendimmarrjes. Megjithatë, nisma si **Procesi i Berlinit** kanë theksuar rëndësinë e përfshirjes parlamentare, veçanërisht në monitorimin dhe mbështetjen e marrëveshjeve rajonale dhe përpjekjeve për reforma.

Tregu i Përbashkët Rajonal (CRM) dhe **Agjenda e Gjelbër** janë komponentë kyç të Procesit të Berlinit dhe janë në përputhje me objektivat e integritimit të BE-së për rajonin. Forcimi i mbikëqyrjes parlamentare dhe rritja e përfshirjes së institucioneve kombëtare në këto procese është thelbësore për të siguruar implementimin efektiv të **Planit të Veprimit 2.0 të CRM** dhe **Agjendës së Reformave**. Qeverisja efektive, përmirësimi i koordinimit dhe kornizat ligjore të qarta janë të rëndësishme për t'i përputhur angazhimet rajonale me proceset legjislative kombëtare.

Për të siguruar implementimin e suksesshëm të këtyre planeve të veprimit, Shqipëria duhet të vazhdojë përparimin e saj në transformimin digjital dhe dekarbonizimin, duke adresuar hendekët në komunikimin midis pushtetit ekzekutiv dhe atij legjislativ. Fushat kyçe të fokusuara përfshijnë përmirësimin e infrastrukturës digjitale, lehtësimin e tregtisë së energjisë ndërkufitare, përputhjen e mekanizmave të çmimit të karbonit me standardet e BE-së dhe sigurimin e një faze të ngadaltë të heqjes së subvencioneve për karburantet fosile në përputhje me politikën mjedisore të BE-së. Përveç veprimeve të qeverisë, forcimi i rolit të **shoqërisë civile** në monitorimin e

implementimit, mbështetjen e transparencës dhe sigurimin e pjesëmarrjes publike është thelbësor. Rritja e angazhimit të palëve të interesuara dhe krijimi i politikave gjithëpërfshirëse do të jenë të rëndësishme për të siguruar që nga reformat të përfitojnë të gjithë qytetarët dhe këto reforma të jenë në përputhje me objektivat e përgjithshme të **Procesit të Berlinit**.

Në përgjithësi, Shqipëria po bën përparim të konsiderueshëm drejt objektivave të përcaktuara në **Planin e Veprimit 2.0 të CRM** dhe **Agjendën e Reformave**, veçanërisht në fushat e **digjitalizimit** dhe **dekarbonizimit**. Megjithatë, për të integruar me sukses këto korniza dhe për të avancuar integrimin e saj në BE, Shqipëria duhet të adresojë sfidat që lidhen me bashkëpunimin rajonal, koordinimin financiar dhe përfshirjen e sektorit privat. Duke adresuar këto hendekë, Shqipëria mund të forcojë pozitën e saj në rajon dhe të vazhdojë rrugën drejt integritit në BE.

METODOLOGJIA

Qasja Metodologjike për Krahasimin e Planit të Veprimit për Tregun e Përbashkët Rajonal (CRM) dhe Agjendës së Reformave në **Planin e Rritjes (GP) për Ballkanin Perëndimor ofron një qasje të strukturuar për krahasimin e Planit të Veprimit CRM** dhe **Agjendës së Reformave për Ballkanin Perëndimor, me fokus në digjitalizimin dhe dekarbonizimin**.

1. Digjitalizimi dhe Dekarbonizimi: Të dy kornizat adresojnë **digjitalizimin** dhe **dekarbonizimin** si prioritete kyçe. **Plani i Veprimit CRM 2.0** fokusohet në infrastrukturën digjitale rajonale dhe përshtatjen me standardet e BE-së, ndërsa **Agjenda e Reformave** thekson

transformimin digjital për rritjen ekonomike dhe integrimin në BE. Sa i përket **dekarbonizimit**, të dy dokumentet theksojnë nevojën për politika të energjisë së gjelbër, çmimin e karbonit dhe kalimin në energjinë e rinovueshme, me fokus në përputhjen me rregulloret mjedisore të BE-së.

2. Aktivitete të Përsëritura dhe Institucionet Zbatuese: Ka mbivendosje në aktivitetet e lidhura me transformimet digjitale dhe të gjelbra, veçanërisht në rolet e caktuara për ministritë si ajo e Energjetikës, Transportit dhe Transformimit Digjital. Ndërsa të dy dokumentet ndajnë objektiva të ngjashëm, ka disa aktivitete të përsëritura dhe një nevojë për një integrim më të qartë midis tyre. Për shembull, **Agjenda e Reformave** përfshin aktivitete më specifike për qeverisjen elektronike, të cilat nuk janë plotësisht të mbuluara në Planin e Veprimit CRM.

3. Hapat në të Ardhmen dhe Rekomandime: Për të përmirësuar koordinimin, është e rëndësishme të përmirësohet përputhja midis **Planit të Veprimit CRM** dhe **Agjendës së Reformave** për të shmangur mbivendosjet dhe për të shmangur hendekët e mundshëm politikë. Forcimi i koordinimit ndërmjet ministrive dhe krijimi i grupeve të përbashkëta të punës mund të sigurojnë implementimin më të mirë të veprimeve përkatëse. Përfshirja e aktorëve lokalë më shumë në proces do të nxisë pronësinë lokale dhe rajonale, duke siguruar që të dy kornizat të kontribuojnë efektivisht në objektivat e integritit në BE të Ballkanit Perëndimor.

I. PËRSHKRIM I SHKURTËR MBI MARRËVESHJET KONTEKSTI SHQIPTAR

Tregu Rajonal i Përbashkët (CRM), i miratuar në Samitin e Sofjes 2020 nën Procesin e Berlinit, ka për qëllim të përmirësojë bashkëpunimin ekonomik rajonal dhe të përputhë Ballkanin Perëndimor (WB6) me standardet e BE-së. Plani i tij i Veprimit (2021-2024) përqendrohet në katër fusha kryesore:

- 1. Zona e Tregtisë Rajonale** – lëvizja e lirë e mallrave, shërbimeve, kapitalit dhe njerëzve.
- 2. Zona e Investimeve Rajonale** – përmirësimi i politikave të investimeve dhe integrimi në zinxhirët e vlerës së BE-së.
- 3. Zona Digjitale Rajonale** – avancimi i infrastrukturës digjitale, sigurisë kibernetike dhe tregtisë elektronike.
- 4. Zona Industriale dhe e Inovacionit Rajonal** – nxjerrja në pah e bashkëpunimit industrial, inovacionit dhe zhvillimit të SME-ve.

Shqipëria ka ratifikuar marrëveshje kyçe brenda kuadrit të Tregut të Përbashkët Rajonal për të lehtësuar lëvizjen rajonale dhe njohjen profesionale brenda Ballkanit Perëndimor. *Marrëveshja për Lirinë e Lëvizjes me Kartat e Identitetit*, e vlefshme që nga 1 qershori 2023, e thjeshton udhëtimin duke lejuar qytetarët e shteteve WB6 të kalojnë kufijtë vetëm me karta identiteti për qëndrime të shkurtra deri në 90 ditë brenda 180 ditëve. Po ashtu, *Marrëveshja për Njohjen e Kualifikimeve të Arsimit të Lartë* siguron që diplomat nga institucionet e akredituara në shtetet nënshkruese të njihen reciprokisht. Lëvizshmëria profesionale është përmirësuar përmes dy marrëveshjeve të tjera. *Marrëveshja për Njohjen e Kualifikimeve Profesionale për Mjekët, Dentistët dhe Arkitektët* (e vlefshme që nga 1 qershori 2023) u lejon profesionistëve të çertifikuar të punojnë në të gjithë rajonin sipas kritereve të paracaktuara. Për më tepër, në mars 2024, Shqipëria ratifikoi *Marrëveshjen*

për Njohjen e Kualifikimeve Profesionale për Infermierët, Veterinerët, Farmacistët dhe Mameve në kuadër të Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Europës Qendrore (CEFTA), duke forcuar më tej lëvizshmërinë profesionale ndërkufitare. Këto marrëveshje mbështesin integrimin rajonal duke përmirësuar aksesin në tregun e punës dhe lehtësuar lëvizjen e profesionistëve nëpër shtetet e WB6.

Këto objektiva përputhen gjithashtu me Agjendën e Reformave në kuadër të Planit të Rritjes për Ballkanin Perëndimor, i cili thekson konvergjencën ekonomike me BE-në duke promovuar: Modernizimin industrial dhe transformimin digjital; Bashkëpunimin më të fortë në politikën e inovacionit; Rritjen ekonomike të qëndrueshme përmes sinergjive rajonale.

Për të maksimizuar përfitimet, Shqipëria duhet të sigurojë një përfshirje më të madhe të parlamentit, konsultim me palët e interesuara dhe përpjekje për ngritjen e ndërgjegjësimit për të mbështetur integrimin e vendit në tregun rajonal në përputhje me BE-në. Qeveria e Shqipërisë duhet të informojë sa më parë parlamentin në lidhje me Agjendën e Reformave.

PËRSHKRIM I SHKURTËR I MARRËVESHJEVE

1. **Liria e Lëvizjes me Kartat e Identitetit**

Marrëveshja “*Për Lirinë e Lëvizjes me Kartat e Identitetit*” është miratuar me vendimin e qeverisë nr. 55, datë 1.2.2023 dhe ka hyrë në fuqi më 1 qershor 2023, në bazë të ligjit nr. 43/2016, “*Për marrëveshjet ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë*” neni 19.

Kjo marrëveshje siguron lehtësim për kushtet e udhëtimit dhe marrëdhëniet e mira duke thjeshtuar procedurën administrative për

hyrjen, kalimin dhe qëndrimin e shkurtër duke përdorur vetëm kartat e identitetit brenda shteteve të Ballkanit Perëndimor dhe siguron trajtim të barabartë për të gjithë qytetarët në të gjithë rajonin. Liria e Lëvizjes me Kartat e Identitetit, sipas kësaj marrëveshjeje, do të thotë se qytetarët mund të udhëtojnë duke përdorur vetëm Kartat e Identitetit në kontrollin e kufirit dhe mund të qëndrojnë në një shtet tjetër të WB6 për një qëndrim të shkurtër.

Një qëndrim i shkurtër, siç përcaktohet në marrëveshje, do të thotë një periudhë 90 ditë brenda 180 ditëve. Kjo marrëveshje është e vlefshme vetëm për qytetarët që mbajnë një kartë identiteti nga shtetet e Ballkanit Perëndimor (Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Mali i Zi, Kosovë, Republika e Maqedonisë së Veriut dhe Serbi). Ministria e Brendshme është përgjegjëse për zbatimin e kësaj marrëveshjeje.

2. Njohja e Kualifikimeve të Arsimit të Lartë

Marrëveshja “Për Kualifikimet e Arsimit të Lartë” është miratuar me vendimin e qeverisë nr. 55, datë 1.2.2023 dhe ka hyrë në fuqi më 1 qershor 2023, në bazë të ligjit 43/2016, “Për marrëveshjet ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë” neni 19. Kjo Marrëveshje parashikon që diplomat e marra nga institucione të arsimit të lartë të njohura reciprokisht janë të vlefshme në të gjitha shtetet e Ballkanit Perëndimor që kanë ratifikuar këtë marrëveshje. Ministria e Arsimit dhe Sporteve është përgjegjëse për zbatimin e kësaj marrëveshjeje.

3. Njohja e Kualifikimeve Profesionale për Mjekët, Dentistet dhe Arkitektët

Marrëveshja “Për Njohjen e Kualifikimeve Profesionale për Mjekët, Dentistet dhe

Arkitektët” është miratuar me vendimin e qeverisë nr. 35, datë 27.1.2023 dhe ka hyrë në fuqi më 1 qershor 2023, në bazë të ligjit 43/2016, “Për marrëveshjet ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë” neni 19.

Kjo Marrëveshje parashikon që profesionistët, siç janë përmendur në artikuj dhe që plotësojnë kriteret e përcaktuara në tre anekset e marrëveshjes, mund të ushtrojnë profesionet e tyre në shtetin pritës që ka ratifikuar marrëveshjen. Ministria e Arsimit dhe Sporteve është përgjegjëse për zbatimin e kësaj marrëveshjeje.

4. Njohja e Kualifikimeve Profesionale për Infermierët, Veterinerët, Farmacistët dhe Mamitë

Në mars 2024, KÇE miratoi projektligjin “Për Ratifikimin e Marrëveshjes për Njohjen e Kualifikimeve Profesionale të Infermierëve, Veterinerëve, Farmacistëve dhe Mamive” në Kuadër të Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Europës Qendrore” dhe marrëveshja u miratua nga Parlamenti me ligjin 24/2024, më 21.03.2024. Ligji është botuar në gazetën zyrtare më 11.04.2024, dhe ka hyrë në fuqi 15 ditë pas publikimit të tij.

PËRSHKRIM I SHKURTËR I AGJENDËS SË REFORMAVE

Agjenda e Reformave e Shqipërisë është një iniciativë strategjike e përshtatur me Planin e Rritjes të Bashkimit Evropian për Ballkanin Perëndimor, e cila ka si qëllim të përshpejtojë zhvillimin socio-ekonomik të vendit dhe integrimin në BE. E miratuar nga Komisioni Evropian në tetor 2024, kjo agjendë përcakton reformat kyçe për periudhën 2024-2027, me fokus në përmirësimin e integritit ekonomik, forcimin e qeverisjes dhe mbylljen e hendekut

socio-ekonomik midis Shqipërisë dhe shteteve anëtare të BE-së. Në thelb të kësaj agjende është Programi i Reformave Ekonomike (ERP) për periudhën 2024-2026, i cili përcakton politikat makroekonomike dhe fiskale të dizajnuara për të nxitur rritjen ekonomike të qëndrueshme, rritjen e punësimit dhe sigurimin e qëndrueshmërisë afatgjatë të financave publike. Për më tepër, angazhimi i Shqipërisë për Planin e Rritjes të BE-së është i dukshëm përmes pjesëmarrjes së saj në Instrumentin për Reformë dhe Rritje, një instrument financiar prej 6 miliardë eurosh, i miratuar për periudhën 2024-2027, i cili ka për qëllim të mbështesë zbatimin e reformave që do të përshpejtojnë konvergencën ekonomike me BE-në.

Në përgjithësi, këto iniciativa theksojnë angazhimin e Shqipërisë për avancimin e agjendës së saj të Reformave, forcimin e kuadrove institucionale dhe nxitjen e rritjes ekonomike në përputhje me standardet e BE-së.

II. PËRFSHIRJA E DEPUTETËVE SHQIPTARË NË PROCESIN E BERLINIT

Në lidhje me angazhimin e parlamenteve në Procesin e Berlinit duke ndjekur Konferencën në Maqedoninë e Veriut, mbi "Përforcimin e Procesit të Berlinit përmes Diplomacisë Parlamentare", Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, konkretisht Komisioni për Çështjet Evropiane, e ka konsideruar të rëndësishme një pasqyrë mbi zbatimin e tri marrëveshjeve të miratuara dhe ratifikuara nga Qeveria Shqiptare. Në këtë kuadër,

Komisioni për Çështjet Evropiane vendosi të organizojë një seancë dëgjimore për secilën prej marrëveshjeve dhe për nivelin e implementimit të tyre.

Organet kompetente për zbatimin e marrëveshjeve janë respektivisht: Ministria e Brendshme dhe Ministria e Arsimit dhe Sporteve. Siç u përmend më sipër, Qeveria ka një detyrim kushtetues për të informuar Kuvendin (*Kushtetuta e Shqipërisë, neni 121, paragrafi 3*) dhe kjo nuk ka ndodhur në mënyrë zyrtare.

Pas konferencës, Komisioni mbajti seancën e parë dëgjimore me Ministrinë e Arsimit dhe Sporteve më 3 tetor 2023. Objekt i seancës ishte "niveli i zbatimit të marrëveshjes 'Për njohjen e kualifikimeve profesionale për doktorë të mjekësisë, dentistë dhe arkitektë' në Ballkanin Perëndimor", pasi Ministria e Arsimit është gjithashtu përgjegjëse për marrëveshjen mbi kualifikimet e arsimit të lartë. Më 4 tetor, Komisioni për Çështjet Evropiane mbajti gjithashtu një tjetër seancë dëgjimore me Ministrinë e Brendshme, me objekt "niveli i zbatimit të marrëveshjes 'Për lirinë e lëvizjes me karta identiteti'". Gjatë këtyre seancave dëgjimore, u vërejt se me hyrjen në fuqi të marrëveshjes, numri i personave që udhëtojnë mes gjashtë shteteve është rritur. Për të dyja seancat dëgjimore, me Ministrinë e Brendshme dhe Ministrinë e Arsimit dhe Sporteve, Komisioni për Çështjet Evropiane kërkoi të dërgoheshin informacione shtesë lidhur me hapat e mëtejshëm dhe rezultatet konkrete të përfitimeve që burojnë nga bashkëpunimi në fushat e mbuluara nga marrëveshjet.

Komisioni për Çështjet Evropiane, duke marrë parasysh rëndësinë e Procesit të

Berlinit, organizoi një konferencë “Për rolin e Parlamentit në Procesin e Berlinit”. Qëllimi i konferencës ishte të inkurajonte vendet pjesëmarrëse në Procesin e Berlinit të përfshinin gjithashtu Parlamentin, pasi deputetët janë përfaqësues të qytetarëve dhe ata duhet të jenë të informuar për vendimmarrjen, si përmes ligjeve të miratuara ashtu edhe përmes mbajtjes së llogarisë të qeverisë për politikën, pasi qeveria raporton në parlament për vendimet e marra.

Për më tepër, Kuvendi i Shqipërisë ka vazhduar monitorimin e përparimit të Procesit të Berlinit në dy drejtime të ndryshme. Kuvendi i Shqipërisë, sipas ligjit 15/2015, ka dy organe që lidhen me çështjet e integritetit të BE-së: Komisioni Parlamentar për Çështjet Evropiane (KÇE) dhe Këshilli Kombëtar për Integrimin Evropian (KKIE). Anëtarët e Parlamentit përbëjnë të parin, ndërsa anëtarët e Parlamentit dhe institucione të ndryshme të pavarura përbëjnë të dytin. ***Nga ky këndvështrim, Procesi i Berlinit ka një mbikëqyrje të gjithanshme: nga vendimmarrësit dhe nga institucionet e pavarura që kontribuojnë në procesin e Integritetit Evropian.***

KKIE mbajti më 10 korrik 2024 një takim me temë: “Përparimi i reformave brenda Procesit të Berlinit”. Ministri i Brendshëm raportoi për përmbushjen e angazhimeve dhe marrëveshjeve të nënshkruara brenda Procesit të Berlinit. Ai informoi anëtarët e KKIE për bashkëpunimin rajonal dhe marrëveshjen e vitit të kaluar lidhur me manaxhimin e integruar të kufijve, manaxhimin e sfidës së migracionit, luftën kundër krimit të organizuar dhe punën për parandalimin e trafikimit të qenieve njerëzore.

KÇE, gjatë periudhës së raportimit dhe pas vendimit të qeverisë për dërgimin e marrëveshjeve rajonale, pas kërkesës së Parlamentit, ka fokusuar vazhdimisht rolin e mbikëqyrjes mbi zbatimin e marrëveshjeve dhe përparimin e angazhimeve të Procesit të Berlinit. Në këtë kuadër, në qershor 2024, KÇE mbajti një seancë dëgjimore mbi angazhimet e marra në kuadër të Procesit të Berlinit, së bashku me procesin e integritetit evropian dhe masat e marra pas gjetjeve të procesit të *screening*. Ministri i Shtetit dhe Kryenegociatori raportuan për Procesin e Berlinit. Kuvendi dhe veçanërisht KÇE, sipas deputetëve, nuk është informuar për angazhimet e Qeverisë në Procesin e Berlinit, duke përfshirë një agjendë legjislative apo një agjendë ekonomike, pas planit të veprimit. Kryetarja e Komisionit ngriti çështjen e pronësisë së procesit, duke kritikuar Qeverinë për ekskluzivitetin e menaxhimit të Procesit të Berlinit pa informuar Parlamentin.

Më korrik 2024, KÇE mbajti dy seanca dëgjimore të ndryshme me Guvernatorin e Bankës së Shqipërisë dhe Ministrin e Financave lidhur me anëtarësimin e Shqipërisë në SEPA. Guvernatori i Bankës së Shqipërisë deklaroi se marrëveshja SEPA ka origjinën në Procesin e Berlinit dhe është një nga hapat konkret të këtij procesi. Në seancën dëgjimore me Ministrinë e Financave, KÇE ngriti çështjen e nevojave për përshtatjen e legjislacionit për të përballuar obligimet që rrjedhin nga SEPA dhe gatishmërinë e Bankës për të përmbushur dhe adaptuar kërkesat e reja.

Në nëntor 2024, KÇE mbajti një takim me Ministrinë për Europën dhe Punët e Jashtme mbi progresin e bërë në procesin e negociatave. Gjatë kësaj seance dëgjimore, ministri deklaroi se “Pa dyshim, disa nga objektivat më të rëndësishme të politikës

sonë të jashtme për vitin 2025 do të përfshijnë avancimin e procesit të integritimit evropian dhe **përgatitjen e vendit për anëtarësim deri në vitin 2030**, forcimin e angazhimit tonë për reforma në institucione dhe procese, **pjesëmarrjen aktive në iniciativat rajonale (Procesi i Berlinit, Plani i Rritjes, si dhe programe të tjera të BE-së)**, për të siguruar integrimin gradual të rajonit në Bashkimin Evropian”.

Gjatë periudhës së monitorimit të aktivitetit të KÇE mbi Procesin e Berlinit, KÇE ka mbajtur gjithashtu takime me dyer të mbyllura mbi pozitat e Negociatave për anëtarësimin në Bashkimin Evropian. Duke pasur parasysh që në ligjin 15/2015 negociatat mbulohen nga konfidencialiteti; nuk ka qenë e mundur të dihet përmbajtja e diskutimeve. Megjithatë, **duke marrë parasysh rëndësinë që KÇE i ka dhënë Procesit të Berlinit, mund të merret parasysh që Procesi i Berlinit ka qenë në diskutim të paktën në Grupkapitujt VI.** KÇE ka organizuar gjithsej katër takime mbi pozicionet negociuese.

Gjatë seancës dëgjimore në KÇE është përmendur gjithashtu se Qeveria ka miratuar edhe **Agjendën Kombëtare për reformat në bazë të Agjendës së Reformave të BE-së.** Ky dokument është miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 621, datë 10.10.2024. Dokumenti është konsultuar me shoqërinë civile përmes faqes së internetit të Qeverisë, por, **dokumenti nuk është konsultuar me parlamentin dhe parlamenti as nuk është informuar mbi përmbajtjen. Qeveria e Shqipërisë duhet të informojë menjëherë Parlamentin mbi agjendën e reformave.**

Në fund të shkurtit 2024, KÇE organizoi takimin e XXI të COSAP, duke ftuar gjithashtu

shtete të tjera si mysafirë, të tilla si Kosova, Turqia, Gjeorgjia, Moldavia dhe Ukraina. Në axhendën e propozuar dhe të miratuar, fokusi kryesor ishte bashkëpunimi i shteteve të Ballkanit Perëndimor në procesin e Integritimit Evropian dhe kishte si bazë të diskutimeve qasjen funksionale të Procesit të Berlinit.

Në këtë kuadër, duhet marrë parasysh se KÇE ka arritur qëllimin për të sjellë rolin e Parlamentit në procesin e Berlinit si një iniciativë konkrete.

III. PROGRESI NË ZBATIMIN E PRIORITETEVE TË PERBASHKËTA TË TREGUT RAJONAL: ZONA DIGJITALE RAJONALE DHE AGJENDA E GJELBËR

Digjitalizimi në Shqipëri

Digjitalizimi është një shtyllë kyçe në përpjekjet e Shqipërisë për të rritur konkurrencën ekonomike dhe integrimin rajonal brenda Planit të Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) 2.0 dhe Agjendës së Reformave (RA) - Planit të Rritjes për Ballkanin Perëndimor. *Këto nisma e njohin potencialin transformues të infrastrukturës digjitale për të nxitur rritjen ekonomike, efikasitetin e qeverisjes dhe lidhshmërinë me ekonominë digjitale të BE-së.* Një nga fokuset kryesore të të dyja nismave është zgjerimi i internetit të shpejtë (lidhjet broadband), duke siguruar akses të gjerë në internet dhe forcimin e infrastrukturës digjitale të Shqipërisë. Ndërkohë që CRM synon harmonizimin rajonal të broadband-it, RA përqendrohet në shpërndarjen e broadband-it në nivel kombëtar. Zbatimi i teknolog-

jisë 5G është një tjetër prioritet i përbashkët, me CRM që mbështet një shpërndarje të koordinuar rajonale të 5G, ndërsa RA siguron që politikat e 5G të përshtaten me standardet e BE-së në nivel kombëtar.

Për më tepër, siguria kibernetike dhe mbrojtja e të dhënave luajnë një rol të rëndësishëm, me CRM që thekson bashkëpunimin rajonal për sigurinë kibernetike përmes ENISA, dhe RA që siguron që Shqipëria të përshtasë kuadrin e saj të sigurisë kibernetike me rregulloret e BE-së. Gjithashtu, të dyja iniciativat promovojnë edukimin digjital dhe inteligjencën artificiale, me CRM që nxit bashkëpunimin rajonal për aftësitë digjitale dhe integrimin e AI, ndërsa RA avancon zhvillimin e politikave kombëtare të AI.

Një tjetër fushë e rëndësishme e përshtatjes janë shërbimet e-qeverisjes, me CRM që mbështet ndërveprueshmërinë përtej kufijve të shërbimeve publike, ndërsa RA përqendrohet në përmirësimin e platformave kombëtare të e-qeverisjes. Në përgjithësi, përpjekjet për digitalizim në Shqipëri në kuadër të CRM dhe RA tregojnë një përshtatje të fortë, por kërkojnë harmonizim më të thellë për të siguruar integrimin rajonal pa pengesa.

Dekarbonizimi në Shqipëri

Dekarbonizimi është një objektiv kyç për kalimin e Shqipërisë në një ekonomi me emetime neutrale për klimën deri në vitin 2050, duke u përshtatur me Agjendën e Gjellbër të BE-së dhe politikat e klimës dhe energjisë të Agjendës së Reformave. Një fokus kryesor është zgjerimi i energjisë rinovative, me CRM që thekson integrimin e tregut të energjisë elektrike përtej kufijve dhe RA që priorizon investimet kombëtare në energjinë rinovuese. Shqipëria, e cila është kryesisht e varur nga energjia hidroelektrike, tani po diversifikon burimet e energjisë në energjinë diellore dhe

atë të erës për të siguruar sigurinë energjetike. Efikasiteti i energjisë është një tjetër prioritet i përbashkët, me CRM që mbështet standarde të harmonizuara të efikasitetit të energjisë në rajon, ndërsa RA përqendrohet në projekte rinovimi të brendshme për ndërtesa me efikasitet energjetik. Për më tepër, nxitja e CRM për çmimin e karbonit dhe reduktimin e emisioneve integron Ballkanin Perëndimor në Sistemin e Tregtimit të Emisioneve të BE-së (ETS), ndërsa RA synon të zbatojë mekanizmat kombëtarë të çmimit të karbonit në Shqipëri.

Në sektorin e transportit, mobiliteti i qëndrueshëm është theksuar, me CRM që fokusohet në korridoret rajonale të transportit të gjelbër, ndërsa RA priorizon zhvillimin e infrastrukturës lokale, si stacionet e karikimit të automjeteve elektrike dhe modernizimin e hekurudhës. Për më tepër, strategjitë e adaptimit ndaj klimës janë duke u inkorporuar në të dyja iniciativat, me CRM që promovon planet e qëndrueshmërisë për të gjithë rajonin, ndërsa RA siguron që masat kombëtare të adaptimit të Shqipërisë të jenë në përputhje me politikat e BE-së.

Në përgjithësi, ndërkohë që të dyja CRM dhe RA mbështesin dekarbonizimin e Shqipërisë, është i nevojshëm koordinimi më i madh i financimeve dhe partneritete më të forta publike-private për të shfrytëzuar plotësisht mundësitë që ofrojnë këto iniciativa.

IV. AKTIVITETE TË MBIVENDOSURA/ INSTITUCIONET ZBATUESE

Plani i Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) 2.0 dhe Agjenda e Reformave ndajnë disa prioritetë të përbashkëta, veçanërisht

në fushat e **transformimit digjital dhe dekarbonizimit**. Të dyja nismat e njohin nevojën për **përmirësimin e lidhshmërisë, sigurinë kibernetike, adoptimin e energjisë rinovuese dhe mobilitetin e qëndrueshëm**, duke reflektuar angazhimin e Shqipërisë për t'u përshtatur me standardet e BE-së. Megjithatë, ndërsa CRM thekson integrimin e tregut rajonal dhe bashkëpunimin përtej kufijve, Agjenda e Reformave është **më e fokusuar në kornizat rregullatore dhe zbatimin në nivel kombëtar**. Një nga sfidat kryesore në përafrimin e këtyre dy kuadrove është siguri i mekanizmave të mjaftueshëm financiarë dhe monitorimi i zbatimit për të shmangur dyfishimin e politikave dhe pasigurinë. Megjithëse shumë iniciativa janë të përafruara, si zgjerimi i broadband-it, zhvillimi i AI dhe çmimi i karbonit, mbeten boshllëqe në fusha si infrastruktura e qyteteve të mençura dhe strategjitë e financimit të integruara. Zgjidhja e këtyre boshllëqeve do të kërkojë koordinim më të fortë ndërmjet palëve të interesuara kombëtare dhe rajonale, si dhe angazhim më të madh nga sektori privat.

MBIVENDOSJET KRYESORE DHE BOSHLLËQET E IDENTIFIKUARA

Aktivite të Mbivendosura

Fushat që evidentohen më së shumti në përsëritje përfshijnë shpërndarjen e broadband-it, siguria kibernetike, promovimi i AI, kalimi në energjinë e rinovueshme dhe infrastruktura e transportit të gjelbër. Këto aktivitete janë kryesore për të dyja CRM dhe RA, duke siguruar përshtatjen graduale të Shqipërisë me politikat e BE-së.

Boshllëqet e Identifikuara: CRM vendos një theks më të madh në lidhshmërinë e tregut rajonal, ndërsa RA fokusohet në përshtatjen e politikave dhe rregullimeve në nivel kombëtar

me ato të BE-së.

Elementet e Munguar: Një boshllëk i rëndësishëm janë mekanizmat e koordinimit financiar, ku në të dyja nismat mungon një qasje e strukturuar e financimit për të mbështetur në mënyrë efektive projektet e infrastrukturës.

Institucionet Përgjegjës për Zbatimin

Në Nivel Rajonal: RCC, Komuniteti i Energjisë, Komisioni European, ENISA, GEANT.

Në Nivel Kombëtar: Ministrinë e Energjisë dhe Infrastrukturës, Ekonomisë, Financave.

Sektori Privat dhe Shoqëria Civile: Ofruesit e shërbimeve të telekomunikacionit, ofruesit e trajnimit në AI dhe digjitalizim, OJQ-të mjedisore, investitorët në energji të rinovueshme.

V. HAPAT NË VIJIM: GJETJE DHE REKOMANDIME

Për të siguruar një kalim të suksesshëm të Shqipërisë në fushat e digjitalizimit dhe dekarbonizimit, është e nevojshme një qasje strategjike që balancon bashkëpunimin rajonal me prioritetet e politikave kombëtare. Plani i Veprimit 2.0 i Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) ofron një kuadër për integrimin rajonal digjital dhe të gjelbër, ndërsa Agjenda e Reformave fokusohet në zbatimin në nivel kombëtar. Megjithatë, përkundër përshtatjes së fortë të objektivave, ende ekzistojnë boshllëqe në mekanizmat e financimit, koordinimin e infrastrukturës dhe harmonizimin e politikave.

Për të mbushur këto boshllëqe, Shqipëria duhet të forcojë koordinimin financiar, bashkëpunimin përtej kufijve dhe angazhimin e sektorit privat. Për më tepër, janë të nevojshme mekanizma të efektshëm monitorimi për të siguruar që zbatimi i CRM dhe Agjendës

së Reformave **të shmangin** mungesat dhe mbivendosjet. Duke përmirësuar sinkronizimin e politikave dhe duke nxitur një qasje bashkëpunuese, Shqipëria mund të shfrytëzojë të dyja iniciativat **për të përshpejtuar integrimin në BE dhe** progresin ekonomik.

Boshllëqet dhe Plotësimet e Politikave

Ndërsa Plani i Veprimit 2.0 i Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) dhe Agjenda e Reformave ndajnë një vizion të përbashkët për kalimin e Shqipërisë në drejtim të digjitalizimit dhe zhvillimit të gjelbër, strukturat e zbatimit të tyre paraqesin boshllëqe dhe plotësime të dukshme. CRM thekson integrimin e tregut rajonal, duke synuar harmonizimin e standardeve në të gjithë Ballkanin Perëndimor, ndërsa Agjenda e Reformave është strukturuar për të përputhur politikat kombëtare me rregulloret e BE-së. Sfidat qëndron në sigurimin që Shqipëria të shfrytëzojë të dyja iniciativat në mënyrë efektive pa krijuar mbivendosje ose pasaktësi politikash.

Një nga boshllëqet më të ngutshme është koordinimi rajonal në fushën e shtrirjes së broadband-it dhe sigurisë kibernetike, ku politikat kombëtare të fragmentuara rrezikojnë të vonojnë integrimin digjital të Shqipërisë. Ndërsa CRM promovon lidhjen digjitale përtej kufijve, Agjenda e Reformave është më shumë e fokusuar në qeverisjen digjitale në nivel kombëtar. Po ashtu, të dyja iniciativat theksojnë zhvillimin e aftësive digjitale, por nuk ka një qasje të unifikuar rajonale për të lidhur programet e trajnimit me nevojat e tregut të punës.

Në sektorin e energjisë, angazhimet e Shqipërisë për neutralitetin klimatik dhe zgjerimin e energjisë së rinovueshme janë në përputhje me të dyja iniciativat. Megjithatë, harmonizimi i mekanizmave të çmimeve të karbonit mbetet një sfidë. CRM kërkon inte-

grimin e Shqipërisë në Sistemin e Tregtisë së Emisioneve të BE-së (ETS), ndërsa Agjenda e Reformave fokusohet në zhvillimin e mekanizmave të brendshëm të çmimeve të karbonit, duke çuar në mundësinë e pasaktësive në zbatim.

Sektori i transportit gjithashtu paraqet boshllëqe të rëndësishme. Ndërsa CRM nxit korridoret rajonale të transportit të gjelbër, Agjenda e Reformave jep prioritet përmirësimeve të infrastrukturës kombëtare, si stacionet e karikimit të automjeteve elektrike dhe modernizimin e hekurudhave. Pa një koordinim të fortë, Shqipëria rrezikon të ketë ndarje në politikat e transportit që mund të pengojnë lëvizshmërinë dhe efikasitetin logjistik ndërkuftar.

Për të adresuar këto sfida, Shqipëria duhet të adoptojë një qasje të dyanshme që siguron që angazhimet rajonale nën CRM të integrohen pa problem me reformat kombëtare nën Agjendën e **Reformave. Partneritetet më të forta publike-private, mekanizmat financiarë të sinkronizuar dhe strategjitë e koordinuara të zbatimit janë thelbësore për të maksimizuar ndikimin e të dyja iniciativave.**

Boshllëk: Koordinimi rajonal në lidhje me broadband-in dhe sigurinë kibernetike kërkon ende përmirësim për të parandaluar fragmentimin.

Mbivendosje: Të dyja CRM dhe RA i japin prioritet zhvillimit të aftësive digjitale, por ato nuk kanë një kuadër të unifikuar rajonal për edukimin digjital.

Plotësime: Ndërsa CRM nxit bashkëpunimin rajonal në energji dhe transport, objektivat kombëtarë të klimës të RA përputhen ngushtë me qëllimet mjedisore të BE-së.

Sfida: Mungesa e harmonizimit të politikave të transportit të gjelbër midis CRM dhe RA mund të ngadalësojë kalimin në mobilitetin e qëndrueshëm.

Për të arritur një koordinim të pandërprerë midis Planit të Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) 2.0 dhe Agjendës së Reformave, Shqipëria ka nevojë për një qasje të strukturuar që siguron përputhshmërinë rajonale dhe adreson nevojat e politikave kombëtare. Ndërsa të dyja iniciativat ndajnë objektiva të tilla si zhvillimi i infrastrukturës digjitale, kalimi në energji të rinovueshme dhe siguria kibernetike, dallimet në strategjitë e zbatimit paraqesin sfida për realizimin efektiv. CRM fokusohet kryesisht në bashkëpunimin rajonal, ndërsa Agjenda e Reformave thekson përputhshmërinë kombëtare me rregulloret e BE-së.

Një sfidë e rëndësishme është koordinimi financiar—ka një nevojë për strategji të sinkronizuara investimesh që shfrytëzojnë mekanizmat rajonalë të financimit dhe alokimet e buxhetit kombëtar. Gjithashtu, mekanizmat e monitorimit dhe raportimit duhet të forcohen për të ndjekur progresin dhe për të parandaluar mangësitë nga mbivendosjet e dyfishta. Një aspekt tjetër kyç është bashkëpunimi publik-privat, i cili mbetem i përdorur shumë pak në përpjekjet e Shqipërisë për Reforma. Angazhimi i bizneseve dhe shoqërisë civile mund të përshpejtojë përparimin në të dy sektorët e digjitalizimit dhe energjisë, duke siguruar gjithashtu zbatimin praktik dhe të qëndrueshëm të politikave.

Për të kapërcyer këto pengesa, Shqipëria duhet të ndjekë harmonizimin e politikave, përmirësimin e koordinimit financiar dhe një kuadër të strukturuar monitorimi që do të përputhë CRM dhe Agjendën e Reformave. Forcimi i bashkëpunimit rajonal, duke siguruar njëkohësisht përshtatshmërinë në nivel kombëtar, do të jetë thelbësor për arritjen e suksesit afatgjatë.

Rekomandime për Koordinim më të Mirë

1. Zhvillimi i një planveprimi **të përbashkët (roadmap) për infrastrukturën digjitale për të harmonizuar shpërndarjen e broadband-it, shpërndarjen e 5G dhe masat e sigurisë kibernetike në nivel rajonal dhe kombëtar.**
2. Përmirësimi i bashkëpunimit mes autoriteteve të sigurisë kibernetike të Shqipërisë dhe iniciativave rajonale për të forcuar qëndrueshmërinë kibernetike.
3. Përmirësimi i mekanizmave të koordinimit financiar për të siguruar financim për projektet e energjisë së rinovueshme dhe dekarbonizimit.
4. Lehtësimi i marrëveshjeve tregtare energjetike ndërkufitare për të siguruar që Shqipëria të përfitojë nga integrimi në tregun rajonal të energjisë elektrike.
5. Zgjerimi i partneriteteve publiko-private për të përshpejtuar infrastrukturën e transportit modern dhe të karburanteve alternative.
6. Krijimi i një rrjeti **të unifikuar monitorimesh për të ndjekur progresin e zbatimit të CRM dhe RA**, duke siguruar sinergji mes politikave kombëtare dhe atyre rajonale.
7. Sigurimi i vazhdimësisë dhe ndërlidhjes mes CRM dhe RA në nivelin e politikave dhe financave për të kapërcyer mbivendosjen mes dy iniciativave.
8. Qartësimi i financimit të RA në krahasim me CRM.

Vlerësimi i Pronësisë Rajonale dhe Mbështetjes për Integrimin në BE

Implementimi i suksesshëm i Planit të Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) 2.0 dhe Agjendës së Reformave është shumë i varur nga niveli i pronësisë rajonale dhe angazhimi i Shqipërisë për integrimin në BE. Ndërsa CRM inkurajon bashkëpunimin ndërkufitar

dhe harmonizimin e tregut, Agjenda e Reformave i përshtat politikat kombëtare me acquis-in e BE-së. Sfida qëndron në sigurimin që Shqipëria të marrë pjesë aktive në iniciativat rajonale dhe njëkohësisht të avancojë reformat e brendshme që janë në përputhje me kërkesat e anëtarësimit në BE.

Një nga aspektet kyçe të pronësisë rajonale është koordinimi institucional mes Shqipërisë dhe shteteve të tjera të Ballkanit Perëndimor. Ndërkohë që Shqipëria ka bërë përparim në harmonizimin e politikave me objektivat e CRM, janë të nevojshme përpjekje të mëtejshme për të forcuar kapacitetet qeveritare, mekanizmat e dialogut rajonal dhe ndjekjen e zbatimit. Për më tepër, mbështetja për integrimin në BE mbetet e rëndësishme, veçanërisht në asistencën teknike, ndihmën financiare dhe udhëzimet e politikave për të mbyllur boshllëqet e mbetura.

Një qasje e strukturuar që balancon bashkëpunimin rajonal me reformat kombëtare do të përmirësojë aftësinë e Shqipërisë për të shfrytëzuar në mënyrë efektive të dyja iniciativat. Forcimi i qeverisjes në shumë nivele, sigurimi i financimit të qëndrueshëm dhe nxitja e angazhimit të sektorit privat do të jenë thelbësore në konsolidimin e rolit të Shqipërisë në zhvillimin rajonal dhe progresin drejt anëtarësimit në BE.

VI. PËRFUNDIME

Për të siguruar zbatimin e efektshëm të Planit të Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (CRM) 2.0 dhe Agjendës së Reformave, është thelbësore të ndërmerren veprime direkte në nivele të ndryshme qeverisjeje. Integrimi i suksesshëm i këtyre planeve kërkon përmirësimin e koordinimit financiar, forcimin e mekanizmave institucionalë dhe angazhim më të madh të aktorëve nga institucionet publike, shoqëria civile dhe sektori privat.

Për **Qeverinë**, kjo do të thotë zhvillim të kornizave ligjore më të qartë për të siguruar që angazhimet rajonale sipas CRM të përputhen me proceset ligjore kombëtare. Gjithashtu, Shqipëria duhet të fokusohet në përmirësimin e infrastrukturës digjitale përmes investimeve strategjike dhe koordinimit më të mirë mes ministrive përgjegjëse për transformimin digjital, politikave energjetike dhe reformave për transportin. Qeveria duhet të punojë gjithashtu për të lehtësuar tregtinë ndërkufitare të energjisë, për të harmonizuar mekanizmat e çmimit të karbonit me standardet e BE-së dhe për të siguruar eliminimin e gradual të subvencioneve për karburantet fosile në përputhje me politikat mjedisore të BE-së. Për **Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC)**, roli i tyre duhet të forcohet në monitorimin e zbatimit të politikave, lobimit për transparencë dhe sigurimin e pjesëmarrjes publike në proceset e reformave. OSHC mund të kontribuojnë duke realizuar vlerësime të pavarura të progresit të Shqipërisë në CRM dhe Agjendën e Reformave, duke rritur ndërgjegjësimin publik për rëndësinë e zhvillimeve digjitale dhe duke advokuar për qeverisje më të mirë mjedisore dhe kalimin drejt energjisë së gjelbër.

Për **Parlamentin** dhe **deputetët**, roli i tyre është thelbësor në miratimin e legjisllacionit

të nevojshëm për mbështetje të integritit të Shqipërisë në iniciativat rajonale në përputhje me BE-në. Deputetët duhet të angazhohen më shumë për të siguruar që të gjitha politikat e propozuara mbështeten në baza të forta ligjore, të promovojnë mbikëqyrjen legislative të zbatimit të reformave dhe të lehtësojnë konsultimet me palët e interesuara për të krijuar politika më gjithëpërfshirëse. Për më tepër, Parlamenti duhet të nxisë një dialog gjithëpërfshirës ndërmjet institucioneve kombëtare dhe organeve rajonale për të rritur bashkëpunimin në përpjekjet për digitalizim dhe kalimin në energjinë e qëndrueshme.

Në përgjithësi, Shqipëria ka bërë hapa të rëndësishëm në fushën e digjitalizimit dhe dekarbonizimit, dhe ka një përputhje të madhe ndërmjet Planit të Veprimit të CRM 2.0 dhe Agjendës së Reformave. Megjithatë, bashkëpunimi i përmirësuar rajonal, koordinimi i fondeve dhe angazhimi i sektorit privat do të jenë thelbësore për të siguruar integritimin e suksesshëm në BE. Duke adresuar këto hendekë dhe siguruar harmonizimin më të mirë të politikave, Shqipëria mund të konsolidojë pozitat e saj si një lojtar kyç rajonal dhe të avancojë objektivat e saj për anëtarësimin në BE.

VII. RAPORTET E MONITORIMIT

PRIORITETI 1: TREGU I PËRBASHKËT RAJONAL DHE AGJENDA E REFORMAVE

Tregu i Përbashkët Rajonal – Zona Digjitale Rajonale – Agjenda e Reformave – Plani i Veprimit

Aktiviteti në CRM AP 2.0	Afati kohor	Ecuria (politikat, aktivitetet)	Aktiviteti në Planin e Veprimit të Agjendës së Reformës Evropiane	Afati në Planin e Veprimit të Agjendës së Reformës Evropiane
1 Sigurimi në qasje fikse në internet me broadband për shumicën dërrmuese të familjeve	2024	Plani Kombëtar i internetit <i>Broadband</i> i miratuar; investime nga BE, EBRD dhe buxheti kombëtar; zgjerimi i fibrës optike në zonat rurale në proces; ligji për Komunikimet Elektronike i përditësuar.	Mbështetje për zhvillimin e infrastrukturës së internetit <i>Broadband</i> dhe aksesin digjital	2026
2 Krijimi i Zyrave të Kompetencës për <i>Broadband</i> (BCOs)	2021	BCO e krijuar nën Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë; programe trajnimi në vazhdim për zyrat rajonale; korniza rregulatore po forcohet.	Forcimi i BCO-ve për të mbështetur zhvillimin e <i>broadband</i> -it.	2026
3 Ndërlidhja e rrjeteve akademike dhe kërkimore në BP6, me mbështetjen dhe bashkëpunimin e GEANT	2022	Universitetet e Shqipërisë të lidhura me rrjetin rajonal GEANT; përmirësime të kapacitetit të <i>bandwidth</i> planifikohen për vitin 2025 me financim nga BE.	Krijimi i një marrëdhënie të qartë dhe transparente midis niveleve të kualifikimeve kombëtare dhe niveleve përkatëse të Kornizës Evropiane të Kualifikimeve (EQF).	2026
4 Zhvillimi i udhëzuesit 5G për Ballkanin Perëndimor dhe sigurimi i zbatimit efektiv në përputhje me afatin kohor të përcaktuar në të	2023	Strategjia 5G miratuar; ankandi për spektrin i përfunduar; rrjetet e para pilot 5G të nisura në Tiranë dhe Durrës; kuadri rregullator i harmonizuar me rregullat e BE-së.	Forcimi i kornizës digjitale të Shqipërisë duke siguruar infrastrukture digjitale të sigurta dhe të qëndrueshme.	2030
5 Reduktimi i tarifave të roaming-ut brenda WB6 dhe BE-WB	2023	Marrëveshja e Romingut WB-BE është zbatuar; objektivi për reduktimin e kostove deri në vitin 2026; Autoriteti Kombëtar i Komunikimeve Elektronike dhe Shërbimeve Postare (AKEP) po monitoron zbatimin.	Lehtësohet akses i përballueshëm në internet për bizneset.	2030
6 Complete the final phase of the Regional Roaming Agreement	2021	Marrëveshja e finalizuar; sistemi i monitorimit i vendosur; analiza e kostove dhe përfitimeve për përdoruesit është kryer.		2023

ASHKËPUNIMI RAJONAL PËRMES DIALOGUT TË PËRFORCUAR PARLAMENTAR

7	Përfundimi i Ud-hëzuesit për uljen e tarifave të roaming-ut mes BE-së dhe WB	2023	Dokumenti i politikës i miratuar; operatorët rajonalë në negociata për fazën tjetër të uljeve.	Sigurohet lidhshmëria rajonale pa ndërprerje.	2030
8	Zhvillimi i Strategjive për Aftësitë Digjitale	2022-2023	Strategjia kombëtare për aftësitë digjitale miratuar; integrimi në arsimin e mesëm dhe të lartë; lancimi i programeve të trajnimit profesional; projekte të ri-përgatitjes digjitale të financuara nga BE-ja në progres.	Krijimi i një sistemi arsimor dinamik që i pajis studentët me aftësitë dhe kompetencat digjitale përkatëse.	Në progres
9	Krijimi i një depoje për programet e trajnimit digjital dhe MOOC-t	2022	Platforma e arsimit digjital e zhvilluar nën AKSHI (Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit); financim nga BE-ja i siguruar për zgjerimin e përmbajtjes.	Përparimi i aftësive digjitale dhe alfabetizimit digjital për të rinjtë.	Në progres
10	Krijimi i Planeve të Veprimt për Arsimin Digjital për grupe të disavantazuara	2022	Të rinjtë romë dhe ata nga zonat rurale janë targetuar në Politikat Kombëtare për Edukimin Digjital; financimi është alokuar për pajisje dhe trajnime.	Objektivat e Agjendës së Reformave synojnë të krijojnë një sistem arsimor dinamik që do të pajisë studentët sipas aftësive përkatëse me kompetencën digjitale të nevojshme.	Në progres
11	Organizimi i takimeve të rregullta të nivelit të lartë, përfshirë Samitin Digjital	Vjetor	Shqipëria organizoi Samitin Digjital 2023; diskutimet politike janë duke vazhduar për Inteligjencën Artificiale, sigurinë kibernetike dhe qeverisjen elektronike; samiti i ardhshëm është planifikuar për vitin 2025.	Në Agjendën e Reformave për Shqipërinë nuk përmendet Inteligjenca Artificiale (AI), megjithatë, Qeveria Shqiptare është e angazhuar për zbatimin e mjeteve të AI.	Në progres
12	Përputhja e standardeve për metadatat për të dhënat e hapura	2023	Ligji për të Dhënat e Hapura po rishikohet; është zhvilluar një kornizë ndërveprimi me mbështetje të BE-së; portali i të dhënave të hapura është përditësuar.	Krijimi i platformës për të dhënat e hapura për buxhetin kombëtar dhe lokal dhe shpenzimet publike.	2026
13	Arritja e një marrëveshjeje për ndërveprimin rajonal të shërbimeve të pikëpagesave rrugore	2024	Studimi i mundësive i përfunduar; diskutimet politike me vendet fqinje të WB6 në vazhdim.	Sigurimi i integritetit të shërbimeve të taksave rrugore (pikëpagesat rrugore).	2030
14	Dakordimi mbi parimet dhe standardet për qytetet inteligjente	2023	Plani i Veprimt për Smart City është zhvilluar; Tirana dhe Durrësi po zbatojnë projekte pilot me financim nga BE.		
15	Promovimi i aplikacioneve të inteligjencës artificiale në nivel rajonal	2024	Korniza e politikës për AI është miratuar; fokusi është në përdorimin etik të AI dhe qendrat e inovacionit; projektet pilot të hulumtimit në fushën e AI financohen nga Ministria e Digjitalizimit.	Zhvilloni kornizat rregullatore për AI.	2030

16	Forcimi i kapaciteteve të sigurisë kibernetike në Ballkanin Perëndimor	2021-2024	Ligji për Sigurinë Kibernetike është përmirësuar; është krijuar Qendra Kombëtare e Sigurisë Kibernetike; janë krijuar partneritete me ENISA për forcimin e kapaciteteve.	Shqipëria është plotësisht në përputhje me politikat e BE-së për sigurinë kibernetike.	2030
17	Realizimi i aktiviteteve rajonale për të lehtësuar pjesëmarrjen e Ballkanit Perëndimor në EU HPC	2024	Diskutimet për integrimin e institucioneve kërkimore të Ballkanit Perëndimor në rrjetet e EU-së për kompjuterët me performancë të lartë (HPC); Shqipëria po harton nevojat e saj kërkimore.		
18	Realizimi i aktiviteteve rajonale për të përmirësuar statistikat e ekonomisë digjitale	2023	Instituti Kombëtar i Statistikave po bashkëpunon me ekspertë të BE-së për harmonizimin e metrikeve të ekonomisë digjitale.	Programi Ekonomik i Reformave i Shqipërisë 2024-2026, duke zhvilluar ekonominë digjitale.	2026
19	Bashkëpunimi rajonal në transformimin digjital, veçanërisht në qeverisjen elektronike	2024	Shqipëria po merr pjesë në projekte rajonale të qeverisjes digjitale; kuadri i ndërveprueshmërisë është në zhvillim.	Programi i Reformave Ekonomike i Shqipërisë për periudhën 2024-2026 përfshin forcimin e qeverisjes digjitale.	2026
20	Marrëveshje mbi standardet dhe specifikimet minimale teknike për shkëmbimin e të dhënave	2024	Standartet kombëtare të ndërveprueshmërisë në fazën e finalizimit; projekte piloti në institucionet qeveritare.	Sigurohet pajtueshmëria e të dhënave në të gjithë WB6.	2030
21	Përputhja e veprimeve rajonale për të siguruar mbrojtjen e të dhënave personale dhe privatësinë	2024	Shqipëria po i përshtat ligjet për mbrojtjen e të dhënave me GDPR-në e BE-së; Autoriteti i Mbrojtjes së të Dhënave po kryen vlerësime për pajtueshmërinë.	Forcimi i politikave të sigurisë së të dhënave.	2030
22	Zhvillimi i programeve të mentorimit për WB CSIRTs	2023	CSIRT shqiptar po bashkëpunon me agjencitë e sigurisë kibernetike të BE-së; kuadri i mentorimit është në fazën fillestare.	Ndërtimi i kapacitetit për përgjigje ndaj sigurisë kibernetike.	2026
23	Përmirësimi i qëndrueshmërisë në hapësirën kibernetike përmes angazhimit të sektorit privat	2024	Partneritete publiko-private për sigurinë kibernetike janë në fazën e zhvillimit; tryeza diskutimi me industrinë mbi qëndrueshmërinë kibernetike.	Forcimi i sigurisë kibernetike në sektorin e biznesit.	2030

AGJENDA E GJELBËR – DEKARBONIZIMI – PLANI I VEPRIMIT TË AGJENDËS SË REFORMAVE

Aktiviteti	Afati ko-hor	Ecuria (politikat, aktivitetet)	Aktiviteti në Planin e Veprimit të Agjendës së Reformës Evropiane	Afati në Planin e Veprimit të Agjendës së Reformës Evropiane
1 Përshtatja me Ligjin e Klimës të BE-së me vizionin për arritjen e neutralitetit të klimës deri në vitin 2050.	2025	Ligji i Klimës (draft) është në konsultim; Plani Kombëtar i Energjisë dhe Klimës (NECP) në proces.	Objektivat dhe masat e Shqipërisë për përdorimin e burimeve të rinovueshme të energjisë, efikasitetin energjetik dhe dekarbonizimin deri në vitin 2030.	2030
2 Përcaktoni objektiva të energjisë dhe klimës për vitin 2030 me perspektivë përpara.	2025	Përputhshmëria me politikën e BE-së Fit-for-55; Shqipëria po shqyrton objektivat ndërmjetës.	Synohet të reduktohet konsumimi final i energjisë me 9.4% (krahasuar me 8.4%), të rritet pjesa e burimeve të rinovueshme të energjisë në konsumimin final të energjisë në 59.4% (krahasuar me 54.4%), ndërsa objektivi për reduktimin e emetimeve të gazeve serrë mbetet në 18.7%.	2030
3 Zhvilloni dhe zbatoni Planet e Integruara të Energjisë dhe Klimës.	2022	NECP i dorëzuar në Komunitetin e Energjisë; po priten përshtatje të mëtejshme me BE-në.	Agjenda e Reformave e Shqipërisë është plotësisht në përputhje me Planin Ekonomik dhe të Investimeve për Ballkanin Perëndimor, veçanërisht në lidhje me veprimin për klimën, duke përfshirë dekarbonizimin, energjinë dhe mobilitetin, si dhe fokusin e saj të fortë në digjitalizim.	2026
4 Përgatitja dhe zbatimi i strategjive të përshtatjes ndaj klimës.	2028	Plani Kombëtar i Përshtatjes në fazën e hartimit; projekte pilot në rajonet bregdetare dhe bujqësore.	Zhvillimi i planeve të përshtatjes për sektorët kryesorë	2026
5 Përputhni me Sistemin e Tregtisë së Emisionesh të BE-së dhe/ose prezantoni instrumente të tjera për çmimin e karbonit.	2024	Politika Kombëtare e Çmimit të Karbonit është në shqyrtim; studimi i fizibilitetit është përfunduar; konsultimet me palët e interesuara janë në proces.	Është gjithashtu e përafëruar me Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, veçanërisht me fokusin në diversifikimin e burimeve të rinovueshme të energjisë dhe skemën e tregimit të emetimeve.	2030
6 Rritni mundësitë për përdorimin e zgjidhjeve të bazuara në natyrë për të zbutur dhe për t'u përshtatur me ndryshimet klimatike.	2025	Janë nisur projekte pilot për ripyllëzimin dhe restaurimin e kënetave.	Miratimi i Ligjit nr. 2/2023 "Përgazrat serrë me fluor" do të kontribuojë gjithashtu në uljen e emetimeve me të paktën 55% deri në vitin 2030 dhe në arritjen e neutralitetit klimatik për Shqipërinë deri në vitin 2050.	2026

7	Siguroni pjesëmarrjen e ekonomive të Ballkanit Perëndimor në Paktin Evropian për Klimën ose shqyrtoni zhvillimin e një mekanizmi të ngjashëm.	2025	Shqipëria është duke marrë pjesë në diskutime rajonale; po planifikon fushata kombëtare për rritjen e ndërgjegjësimit.	Shqipëria është plotësisht në përputhje me acquis-në e BE-së dhe politikat e BE-së për Klimën.	2026
8	Rishikoni dhe rishkruani, ku është e nevojshme, të gjithë legjislacionin përkatës për të mbështetur dekarbonizimin progresiv të sektorit të energjisë.	Në proces	Rishikimi legjislativ është në proces; përputhshmëria me Direktivën e Energjisë të BE-së është në zhvillim.	Harmonizoni politikat energjetike me Paktin e Gjelbër të BE-së.	2030
9	Përgatitni një vlerësim të ndikimit socio-ekonomik të dekarbonizimit në nivel të ekonomisë individuale dhe rajonal.	2025	Studimi fillestar i ndikimit është realizuar; kërkohet hulumtim i mëtejshëm.	Zhvilloni strategji lehtësuese për kalimet ekonomike.	2030
10	Prioritizoni efikasitetin energjetik dhe përmirësojeni atë në të gjitha sektorët.	Në proces	Regullore të reja për efikasitetin e energjisë miratuar; stimulime për industrinë në shqyrtim.	Promovoni iniciativa sektoriale për kursimin e energjisë.	2030
11	Transpozimi dhe zbatimi i plotë i Direktivës për Performancën Energjetike të Ndërtesave.	2025	Korniza kombëtare e zbatimit është në zhvillim.	Përmirësoni efikasitetin e energjisë në standardet e ndërtimit.	2030
12	Mbështetje për skemat e rinovimit të ndërtesave private dhe publike dhe sigurimi i financimit të duhur.	Në proces	Instrumentet financiare mbështetur nga BE janë në zhvillim; janë lancuar programet e granteve për bashkitë.	Të zgjerohen programet e rinovimit për efikasitetin e energjisë.	Në progres
13	Rritja e pjesës së burimeve të energjisë së rinovueshme dhe siguria e kushteve të nevojshme për investime.	Në proces	Tender për energjinë diellore dhe të erës janë realizuar; inkurajimet rregullatore për investimet private janë përmirësuar.	Të inkurajohen projektet diellore dhe të erës me reforma rregullatore.	Në progres
14	Ulet dhe gradualisht eliminohen subvencionet për qymyrin, duke respektuar rreptësisht rregullat e ndihmës shtetërore.	Në proces	Shqipëria nuk përdor qymyr, por po heq gradualisht subvencionet për prodhimin e energjisë nga nafta.	Reduktimi gradual i mbështetjes për energjinë jo të rinovueshme.	2030
15	Siguroni pjesëmarrjen në iniciativën Rajonale për tranzicionin nga Qymyrit për Ballkanin Perëndimor.	2025	Diskutimet politike janë duke vazhduar, megjithë statusin e Shqipërisë si vend pa përdorim të qymyrit.	Angazhohuni në strategjitë e kalimit të drejtë.	2026

ASHKËPUNIMI RAJONAL PËRMES DIALOGUT TË PËRFORCUAR PARLAMENTAR

16	Zhvilloni programe për adresimin e varfërisë energjetike dhe skema financimi për rinovimin e shtëpive dhe sigurimin e standardeve bazë të jetesës.	2025	Mekanizmat e subvencioneve për familjet me të ardhura të ulëta janë nën shqyrtim.	Krijoni programe afatgjata sociale për energjinë.	2026
17	Mbështesni zhvillimin e infrastrukturës inteligjente të transportit, promovoni përdorimin e teknologjive inovative.	2026	Zgjerimi i infrastrukturës së karikimit të automjeteve elektrike; zgjidhje inteligjente të trafikut të pilotuara.	Sfida kryesore do të jetë implementimi i këtyre masave për të përmirësuar efikasitetin dhe për të reduktuar konsumimin final të energjisë në ndërtesa, në industri, shërbime dhe aktivitete të tjera të qeverisjes qendrore dhe njësisive lokale, me fokus në sistemet e furnizimit me ujë, trajtimin e ujërave të ndotura, ndriçimin publik, transportin publik, etj., përmes: • Hartimit të akteve nënligjore që mungojnë, • Zbatimi i akteve nënligjore të miratuara, • Nevoja për politika dhe masa të tjera mbështetëse për këto objektiva, • Investime në ndihmën për ngritjen e kapaciteteve, • Aktivitetet e vetëdijesimit për Efikasitetin e Energjisë përmes etiketimit të produkteve që lidhen me energjinë, fushatave informuese, etj., • Mbështetje financiare.	2027
18	Zbatoni Planin Rajonal të Veprimit për Reformat në Hekurudha.	2025	Përmirësimet e lidhjes hekurudhore janë të planifikuara; bisedimet për financimin nga BE-ja janë në proces.	Të modernizohet infrastruktura e transportit hekurudhor.	2030
19	Definoni korridoret e transportit të mallrave me tren dhe të transportit të ujërave të brendshme.	2026	Studime fizibiliteti të nisura; Shqipëria po punon në akte rregullatore.	Përmirësoni efikasitetin e logjistikës përmes korridoreve të qëndrueshme.	2027
20	Definoni një strategji të përgjithshme për të zhvendosur trafikun nga rruga në mënyra transporti më miqësore me mjedisin.	2027	Strategjia kombëtare e transportit e rishikuar; stimuj për zgjerimin e transportit publik janë prezantuar.	Promovoni zgjidhje të transportit multimodal.	2028

21	Identifikoni standardet teknike të BE-së dhe sigurohuni për zbatimin e tyre dhe digjitalizimin e të gjitha mënyrave të transportit.	2024	Sistemet digjitale të ndjekjes së ngarkesave po testohen; rregullimet politike janë në progres.	Standardizoni rregulloret e sektorit të transportit me standardet e BE-së.	2025
22	Zbatoni Planin e Veprimit për Lehtësimin e Transportit Rajonal.	2023	Marrëveshje ndërkufitare të nënshkruara; përafrimi i rregulloreve në vazhdim.	Racionalizoni politikat rajonale të transportit.	2030
23	Zbatoni Planin e Veprimit për Sigurinë Rrugore Rajonale.	2025	Ligji kombëtar për sigurinë rrugore është miratuar; projekte për ndihmën e kapacitetit të financuara nga BE-ja janë në vend.	Përmirëso monitorimin dhe zbatimin e sigurisë rrugore.	2026
24	Zbatoni Planin e Veprimit për Rrugët.	2026	Vlerësimet e qëndrueshmërisë së autostradave janë në zhvillim; plani i qëndrueshmërisë është përfshirë.	Zhvillimi i zgjidhjeve të qëndrueshme për transportin rrugor.	2027
25	Zhvilloni dhe zbatoni planet e qëndrueshmërisë klimatike për rrjetet e transportit të ekonomive të Ballkanit Perëndimor.	2025	Për hartimin e riskut nga përmbytjet për rrugët kryesore dhe rrjetet hekurudhore është duke u punuar.	Forcojeni qëndrueshmërinë ndaj klimës në planifikimin e infrastrukturës.	2026
26	Promovoni përgatitjen dhe zbatimin e Planëve të Mobilitetit Urban të Qëndrueshëm për zonat urbane në Ballkanin Perëndimor.	2025	Tirana dhe Durrësi po zbatojnë zgjidhje të mobilitetit inteligjent; asistencë teknike nga BE-ja e siguruar.	Zgjeroni iniciativa për transport urban të qëndrueshëm.	2026
27	Përcaktoni një plan për shpërndarjen dhe ndërtimin e stacioneve të karikimit për automjete elektrike.	2024	Plani master kombëtar për stacionet e karikimit të veturave elektrike është finalizuar; faza e parë e instalimeve është në zhvillim.	Zgjerimi i infrastrukturës për vetura elektrike dhe stimulime.	2026
28	Rritni bashkëpunimin rajonal në fushën e zhvillimit të infrastrukturës për karburante alternative.	2026	Studime të përbashkëta të mundësive me partnerët e WB6; diskutime për korridoret ndërkombëtare të karburantit në vazhdim.	Zhvillimi i investimeve të harmonizuara në infrastrukturën e karburanteve.	2027